

Dávid vétke

(Adalék a bibliai elbeszélés költészettanához)

1. Aki figyelmesen olvasgatja az Ószövetség elbeszélő, történeti könyveit, figyelmeztetés nélkül is észreveszi, hogy Dávid királysága nemcsak a választott nép történetében nyit új korszakot, hanem vízváltó a bibliai epika történetében is. A pátriárkákra, Mózesre, Józsúéra vagy a bírákra vonatkozó emlékeket hosszú ideig a szájhagyomány tartotta fenn, s csak századok múlva foglalták írásba őket. Nem jelenti ez azt, hogy ennek az emlékanyagnak ne volna történeti értéke. A szájhagyomány sokszor hűséges őre a múltnak, s Izraelben különösen konzervatívnak kellett lennie, mert szent helyekhez kapcsolódott, szent napok, szent szokások magyarázatául szolgált, legkevésbé sem volt szabad prédája az elbeszélő kedvnek vagy a költői képzeletnek. De azért ha mégoly hűségesen hagyományozzák is át az egymást követő nemzedékek történeti emlékeiket, a szájhagyomány elvégzi a maga munkáját azon a történeti anyagon, amelyet továbbad, amint a patak is csiszolja a benne görgő köveket. Ezért van, hogy bár Ábrahám, Mózes – vagy Sámson – a szónak valamilyen igaz értelmében történeti alak, mégis a legendák világából lép elénk.

Dávid és főként Salamon korában azonban már kialakult az udvari élet, s a közműltről szemtanúk készítettek történeti följegyzéseket. A monarchia megszűlésével, pontosabban azzal, hogy a davidida uralkodóház hatalomra került, az Ószövetség népe átlépett a történelem előtti korból a történetibe, s a Biblia elbeszéléseinek jellege megváltozik, mintha egy történeti album gondolomra festett olajképei után egyszerre hiteles portrékat, esetleg éppen fényképeket kínálnak elénk.

Az érdekes az, hogy ettől a Biblia nem szűnik meg Biblia lenni. Vagyis érdeklődése továbbra is elsőrendűen teológiai, vallásos marad. Jellemző, hogy a bibliai elbeszélés „mögött” hamarosan fölsejlik egy profán történeti irodalom: a bibliai könyvek ismételtén utalnak Salamon, majd Izrael meg Júda királyainak *évkönyveire* (1 Kir 11, 41. stb.; 2 Kir 1, 18.; 8, 23. stb.). Ezek, sajnos, nem maradtak ránk, de a Biblia újra meg újra hozzájuk utasítja azt, akit elsősorban az eseménytörténet, a választott nép politikai, társadalmi, katonai históriája érdekel. A bibliai szerzők vigyáznak arra, hogy *tények* sokasága el ne szakítsa őket a *valóságtól*. Ők mindig Istenre figyelnek, s a történelemhez valójában prófétaik érdeklődéssel közelítenek. Nem azt jelenti ez, hogy önkényesen megváltoztatnák a tényeket, vagy hogy lépten-nyomon belebeszelnének az elbeszélésükbe, de azt mindenképpen, hogy hallatlan szerkesztői tudatossággal kezelik a rendelkezésükre álló történeti anyagot, s ezzel irányítják olvasóik figyelmét, széljegyzetek, elmélkedő, elemző kommentárok nélkül is kifejezik az eseményeken túlmutató tanításukat.

Aki ezeket a történeti könyveket csak azért olvasná, hogy kibogozza belőlük az egykori szent történelem eseményeit, épp oly vak volna, mint aki Dante Isteni színjátékát vagy Shakespeare drámáit pusztán történeti forrásként kezelné. De hát a szakembereken kívül kit is érdekelne ma Júda vagy Izrael két és félezer vagy épp háromezer évvel ezelőtti történelme? Bizony nem csoda, hogy a királyok évkönyvei elvesztek! A Biblia épp ezért maradt meg, mert kezdettől fogva sokkal több volt eseménytörténetnél. Még akkor is, ha ez a „többlet” nem centire, sorra mérhető szövegrészekben jelentkezik, hanem a földolgozás minőségében. A megformáltságnak itt tartalmi súlya s jelentése van!

2. Hogy mindez mit jelent, jobban megérthetjük, ha gondosabban megvizsgálunk egy bibliai történetet. Például azt a kerek, önmagában is egységes elbeszélést, amely Sámuel második könyvének 11. és 12. fejezetében Dávid vétkééről és Salamon születéséről szól.

A Bibliában gyakran olvashatunk arról, hogyan is vétkezik az ember, hogyan szövődik bele a bűn egyén és közösség életébe, s hogyan szembesül az igazságos és irgalmas Istennel. Ádám és Éva bűnbeesése, Káin vétke vagy a pusztában vándorló Izraelé, végül magának Mózesnek kishitűsége: mind-mind emlékezetes és nagy művészettel, érett teológiával megírt elbeszélés. Érdekes, hogy a Biblia nem osztja bűnösökre és ártatlanokra az emberiséget, becsületesen beszámol arról, hogy a bűn árnyékot vet a legszentebbekre is. Káröröm, csúfondároság nélkül, inkább valami mély megrendüléssel ezért beszéli el a legnagyobbak vétkeit; ezért nem tarthatjuk különösnek azt, hogy Dávid bűnéről is beszámol.

A Dávid házasságtöréséről, majd ezzel kapcsolatos gyilkosságról szóló elbeszélés – épp a főt említetteknek megfelelően – pontosságával, közvetlen tényyszerűségével üt el a korábbi „vétkezéstörténetektől”. Ez az epizód beleszövődik Dávid uralkodásának történetébe. Egyfelől kapcsolódik az ammoniták ellen vívott háborúhoz s benne Rabba meghódításához. Másfelől megmagyarázza, milyen különös szálak fűzték Dávidot több felesége közül épp Betsábéhoz, akitől a későbbi trónörökös, Salamon született. Dávid és Salamon történetét a Sámuel-könyvek alapján századokkal később újra földolgozta a Krónikák könyvének szerzője. Ő kihagyta művéből a Dávid vétkééről szóló epizódot. Nem volt szüksége rá, s nyilván nem akart vele árnyékot vetni Dávid emlékére. Ebből látszik, hogy a Sámuel-könyvek szerzője is mellőzhette volna ezt az elbeszélést. Annál érdekesebb, hogy mégis megírta, annál biztosabb, hogy nem ok nélkül (vagy nem cél nélkül) építette bele történeti művébe.

Az elbeszélés először szükséztlenül, de nagyon pontosan, szinte egy jegyzőkönyv személytelenségével elmondja, mi történt Dávid és Betsábe között:

„Tavasszal, abban az időben, amikor a királyok hadba szállnak, Dávid elküldte Joábot és vele összes szolgáit (vagyis zsoldoseregét) meg az egész Izraelt. Leka-szabolták Ammon fiait, és ostrom alá fogták Rabbát. Maga Dávid Jeruzsálemben maradt.

Történt, hogy amint estefelé Dávid fölkelt fekvőhelyéről, és fölment a királyi palota teraszára, meglátott egy asszonyt, aki épp fürdött. Az asszony nagyon szép volt. Dávid elküldött, hogy tudakozódjanak az asszony felől. Azt mondták neki: „Hiszen az Betsábe, Eliam lánya, a hettita Uriás felesége.” Dávid követeket küldött, és hívatta. Az asszony eljött hozzá, ő meg együtt halt vele. Épp akkortájt volt a tisztulása (a közhit szerint ilyenkor különösen könnyen teherbe eshetik

egy asszony). Aztán hazament. És az asszony fogant. Elküldött és hírül adta Dávidnak: „Gyermekem fog születni.”

Az elbeszélő tényeket rögzít, eseményeket mond el, meg se próbálja szavakba tördelni azt, ami szereplőiben lejátszódik. Végképp homályban hagyja Betsabét, aki – talán – inkább csak passzív részese a történetnek. Vagy gondolnia kellett arra, hogy meglátják, tetszeni akart, föl akarta hívni magára Dávid figyelmét? Ezek a *mi* kérdéseink. Mit érzett, amikor hívatta a király? Mondhatott volna nemet? Megalázottan vagy örömmel engedelmeskedett, esetleg éppen diadalmasan? Mi van az üzenetében? Riadalom? Ujjongás? Vagy mind a kettő? Sejt-e valamit abból, hogy ez az üzenet mire indítja majd Dávidot? Az elbeszélőt mindez nem érdekli. Ha Dávid szolgája volt, nem tapasztotta fülét a hálószoza falára, nem fürkészte az asszony titkait. Ha Betsabét vizsgálgatná, megosztaná a figyelmünket.

Beszélni persze Dávid érzéseiről sem beszél, de azoknak útját világosan követi. A magaslat, amelyről az uralkodó szétnéz, nemcsak a palota tetőterasza. Dávid sikereinek tetőpontjára érkezett, olyan hatalomra tett szert, amiről eddig izraelita férfi még csak nem is álmodhatott. Pillantása Jeruzsálemre vetődik, amelyet maga hódított meg, s tett egy nagybirodalom fővárosává. Érzéki természetű? Nem tud, meg se próbál uralkodni zabolátlan szexualitásán? Ha a palotája teraszáról a város lányait, asszonyait nézegette volna, s netán naponta hozatott volna föl közülük magának egyet-egyet, nem írták volna meg róla ilyen megrendüléssel épp ezt a történetet!

Meglátta, s váratlan hevesen megkívánta Betsabét. „Lehajolt, hogy megtörölje térdét, s én hallani véltem hajának rettentő robaját, amint a kőre omlott”. De ezt már nem a Biblia írja, hanem Lubicz-Milosz. Azért itt a Biblia eseményközlő mondatai közt is rés támad, s elhangzik egy rövid, ugyancsak tényközlő, de mégiscsak értékelő megállapítás: „Az asszony nagyon szép volt.” Mintha a „liliomhangon ciripelő” trójai véneket hallanánk, amint elvillan előttük Heléna, a bűnös asszony, akiért megbolondult Parisz, s aki miatt már tíz év óta küzdenek; halnak a város fiai: „Nem vétek, hogy a trószok s jólábvértes akhájok / oly sok időn át sok gyötrelmet tūrtek e nőért: / mert örök istennőkre hasonlít arca valóban” (III. 156–158). „Nem vétek?” – a Biblia nem mondja ezt, nem mentegeti Dávidot, de ez a kavics-egyszerűre sikált mondat mégis arra vall, hogy nem az ítélkező diadalával, hanem az esendő ember megrendülésével állítja eléink azt, akit ennek a „nagyon szép” asszonynak vonzása megejtett.

Ha egyszerű ember lett volna Dávid, ha nem lett volna épp a hatalma tetőpontján tündöklő uralkodó, nem gondolhatott volna arra, hogy megszerezze magának Betsabét. A törvény halállal bünteti a házasságtörést, s a szokások nyilván nagyon szigorúak voltak, különben nem kellett volna az „eset” után még Dávidnak is halálba juttatnia Uriást. Dávid azonban király volt, s az óvatlan támadt vággyal együtt fölébredt benne a hatalom kihívása is: mi az, amit ő meg ne tehetne?

Ismerte korábban is Betsabét? Apja testőreinek legszűkebb köréhez tartozott, férje zsoldoscsapatának egyik főtisztje volt. Amikor meglátta, nem ismerte föl; amikor küldöttei beszámoltak róla, rá kellett jönnie, hogy kicsoda. Azt is éreznie kellett, hogy ez az asszony még hozzá képest sem akárki.

3. Dávid a tettek embere. Hogy ennyire annak látszik, abban bizonyára része van az elbeszélés technikájának is, amely csakis a tetteket akarja előszámlálni, s legfőljebb sejteti azt, ami mögöttük meghúzódik. De azért Dávidra is jellemzőnek kell lennie, hogy Betsabé üzenetére rögtön Uriásért üzen: *periculum in mora*. Joáb küldi is a tisztet, Dávid kikérdezheti a hadak állapotáról. Aztán küldené haza: „Eredj le a házádba, és mosd meg a lábadat!” Vagyis pihenj, helyezkedj kényelembe, hálj együtt a feleségeddel, hogy majd magadénak vélhesd a születendő gyermeket. Uriás „lelép”, s a királytól „ajándék megy utána”.

Itt azonban váratlan fordulatot vesz az elbeszélés. Reggel kiderül, hogy Uriás nem ment haza, az éjszakát a palota kapujában töltötte, urának szolgálói között. Megsúgtak neki valamit? Talán Dávid is erre kíváncsi, amikor kérdőre vonja: „Hát nem útról érkeztlél? Miért nem mentél haza?” A zsoldostiszt válasza valószínűleg teljesen gyanútlan s csak annál tündöklőbb vádbeszéd: „A szövetség szekrénye, Izrael és Jüda sátrakban lakik. Uram, Joáb és uramnak szolgálói a pusztá földön táboroznak. Én meg menjek haza, egyem, igyam s *háljak a feleséggemmel*? Életemre, saját életedre mondom, nem teszem.”

A kommentátorok egy része azt gyanítja, Uriás valóban hallott valamit arról, ami Dávid és Betsábe között történhetett. Én valószínűbbnek gondolom, hogy egészen naivul mondta ki ezeket a halálos szavakat. Dávidnak (s az elbeszélés olvasójának) most kell fölmérnie, mit is jelent ez a házasságtörés. Ez a férfi saját házába nem megy be, saját feleségét nem keresi meg, mert szolidáris azokkal, akik közül jött, s akik közé majd visszatér, ha egyszer útjára bocsátja a király. A szent háborúban a harcosoknak nem szabad asszonnyal hálniuk. De egyébként se illik azt tenni, amire hiába vágyakoznak a többiek, míg vége nincs a háborúnak. Dávid maga is ezek között a katonák között töltötte az életét: tudja, mi a bajtársiasság. Ezek a katonák kedvelik, mindenüket odaadnák érte, az életüket is, nekik köszönheti a hatalmát. Nemcsak házasságot tört hát, amikor Betsábéval hált, hanem egy testvéri összetartozásnál is szorosabb kapcsolatrendszer tört szét, olyan embernek a feleségét szerette el, aki őt s ezt a katona-szolidaritást mindennél többre becsülte. Mit tegyen? Eteti, itatja Uriást, azután újra küldené haza. S amikor másnap megint ott leli a kapuban, már kész a levél, amellyel a haláláról rendelkezik.

A bűn hát elmélyült, s újabb bűnt fiadzott. De figyeljük a szerzöt! Ebben az elbeszélés-szakaszban már beszélteti a szereplőket, részletezőbben, ráérősebben mondja el az eseményeket, s a variációs ismétlésekkel fokozza, irányítja figyelmünket. Egyszóval tudatos művésznak mutatkozik. De most sem lép ki a háttérből, nem szól bele a szövegbe. Hacsak nem egyetlen, súlyos mondat erejéig, amely persze szintén ténymegállapítás, de teológiai – s megintcsak értékelő jellegű: „Amikor Uriás felesége meghallotta, hogy Uriás, a férje meghalt, elsíratta a férjét. Amikor pedig letelt a gyász ideje, Dávid érte küldetett és a házába vitte. Felesége lett, és fiút szült neki. *De az, amit Dávid tett, nem tetszett az Úrnak.*”

A Dávidról szóló elbeszélésben még kétszer olvashatunk ehhez hasonló mondatot. A 12, 14-ben Betsábe másodík fiáról, Salamonról jelenti ki a szerző: „Az Úr kedvét találta benne.” A 17, 14-ben pedig az Absalom lázadásáról szóló elbeszélés tetőpontján ezt olvashatjuk: „Az Úr úgy intézte, hogy elvesseék a jobbik tanácsot, amelyet Ahitófel adott, mert az Úr romlást akart hozni Absalomra.”

A régmúlt idők eseményeiről szóló beszámolókból Jahve közvetlenül avatkozott bele a történelembe, választottainak sorsába: csodáival, nagy tetteivel, olykor büntetéseivel. A Dávidról és a királyokról szóló elbeszélésekben már nem igen esnek csodák (kivéve a prófétai ciklusokat, azok azonban szintén hosszú időn át élőszóban hagyományozódtak). Az események ura azonban itt is Jahve marad, csak hogy rejtve, a „színpalok mögül” irányítja a történéseket, emberi tényezőknél át avatkozik az eseményekbe, jelenléte, hatalmának megnyilvánulásai épp ezért csak a prófétai szem számára láthatók.

4. A bibliai elbeszélésben Dávidot Nátán szembesíti bűnével s az élő Istennel, aki előtt a királynak is számot kell adnia tetteiről. Gressmann és Kittel óta a biblikusok többsége arra gondol, hogy a Nátán próféta közbelépéséről szóló szakasz az eredeti elbeszélésben még nem volt benne, csak századokkal később, a próféta klasszikus századaiban keletkezett, s került a szövegbe. Ma a vélemények megoszlanak. A Nátán-perikopa eredetisége mellett foglalt állást pl. H. W. Hertzberg, aki a *Das Alte Testament Deutsch* sorozatban a két Sámuel-könyvet fordította és kommentálta. Viszont későbbi kiegészítésnek tekinti ezt a szakaszt pl. a *Traduction Oecuménique de la Bible (TOB)* meg legújabbban a jezsuita P. Gibert monográfiája: *La Bible à la naissance de l'histoire* (Fayard, 1979). Természetesen ez a vita nem érinti a Nátán-perikopa sugalmazottságát.

Lubicz-Milosz Dávid-költeményében Méphiboseth (ő így írja Saul unokájának nevét) mondja el Dávidnak a szegény ember bárányáról szóló példázatot. Utána így kiált föl: „Beszéltem hozzá, s lám, most mezítelen, nincs benne semmi rosszindulat, törekeny és tiszta. *Úgy sír, mint aki első és utolsó az emberek között.*” Aztán közli Dáviddal, hogy Isten megbocsát neki meg Betsábénak, de hozzáteszi: „A nemzetséged így megmarad. De te rossz fiú voltál, és az Atya atya-bánatot szakaszt rád. Hajtsd le a fejedet, és imádkozzál, mert az atya-bánat belépett házádba.”

Ha a kritikusoknak igazuk van, s az ősi elbeszélés a 11, 27 után a 12, 15b-vel folytatódott, akkor úgy kell gondolnunk, Dávidot minden szóbeli figyelmeztetés helyett épp a rászakadó atya-bánat figyelmeztette arra, hogy bűnbánatot kell tartania. „Az Úr megverte a gyermeket, akit Uriás felesége szült Dávidnak, és az súlyos betegségbe esett.” Erre Dávid valóban bűnbánatot tart: böjtöl, a pusztán földön alszik, zsákba öltözik (mint Jónás könyvében a niniveiek), nem mosakszik, nem keni be a testét. Hetednap mégis meghal a gyermek, a szolgák nem merik megmondani, valami kimondhatatlan rossztól féltik Dávidot, talán attól, hogy megöli magát. Mégis meghallja sugdosásukat, rákérdez, s megtudja, mi történt.

Ekkor következik az újabb meglepetés. A király megmosakszik, megkenekedik, tiszta ruhát ölt, s elmegy a templomba. Amikor aztán visszatér, újra eszik, éli tovább a megszokott életét. Szolgái nem is értik, ő pedig megmagyarázza, mit miért tesz. Míg élt a fia, azt hitte, segíthet rajta. Most már látja, hiába imádkoznék. „Én megyek hozzá, ő nem fog visszatérni hozzám.” Aztán megvigasztalja Betsábét, s annak rövidesen újra fia születik tőle, ez lesz Salamon, Végül lezárul a háború története is: amikor már lankad a rabbaik ellenállása, Joáb hívhatja Dávidot, s az ő vezérlete alatt be is veszik a várost. Úgy látszik tehát, hogy minden elsimul. Isten mégiscsak elfogadta Dávid bűnbánatát. Másik gyermeket adott neki az elveszett helyett, s diadalra segítette ott, ahol Uriásnak miatta kellett csúfos halált halnia. Azért az „atya-bánat” ettől kezdve otthonos lesz Dávid

házában. Fiai egymást ölik majd a hatalomért, s végül Absalom ellene is fegyvert emel.

5. Ezt fejt ki aztán gazdagon – a Nátán-betét. Nátán valóban úgy lép itt Dávid elé, mint majd Illés vagy Izajás Áház vagy Hiszkija elé. Hivatlanul, Jahve fönséges szavával.

Csodálatos a történet, amellyel Nátán „csapdába ejti” Dávidot, rávezeti arra, hogy tisztán kimondja: vétkezett. Olyasféle szerepet tölt ez itt be, mint a Hamletben az Egérfogó (vagy az Evangéliumban Jézusnak némely példabeszéde!). Dávid először mit sem sejtve végighallgatja saját vétkének átalakított és mégis hűséges történetét. Igazságérzete hevesen kilobban, kimondja, esküvel is megerősíti a súlyos mondatot: „Az Úr életére mondom, halált érdemel az az ember, aki ezt művelte. Fizessen négyzeresen a bárányért, amiért nem vitte rá a lélek, hogy a magáéból vegyen.” – „Té vagy az az ember” – feleli Nátán, s már zuhognak is a Jahve nevében felhangzó szemrehányások, büntetések. Nátán most rendre megjövendöli, ami Dávidra vár. A szemet szemért, fogat fogért elv alapján ő is elveszti majd asszonyait, ugyanazt a sorsot kell vállalnia, amelyre Uriást juttatta. A halálba juttatott férfi „bosszulója” maga Jahve lesz.

Valóban későbbi szókinccs ez, aki magát a Nátán közbelépéséről szóló szöveg-részt eredetinek tartja, az is számot vet azzal, hogy később bővíthették. Megrendítő Nátán szóáradatával szemben Dávid töredelme. Csak ennyit mond: „Vétkeztem Jahve ellen”. Nátán erre azonnal az irgalom követévé változik: „Jahve megbocsátja vétkeidet, nem halsz meg. De mivel ezzel a dologgal súlyosan megsértetted Jahvét, fiad, aki született, meghal.”

Gibert szerint valójában Dávid méltóságát húzza alá ez az új elbeszélés-elem. Bármekkorát vétett is, Dávid „megérdemli”, hogy egy próféta, Istennek egy különleges küldötte beszéljen vele. Az olvasó is nyugodtabb lehet: az a tanulság, amelyet a korábbi elbeszélésből magának kellett kihámoznia, itt világos szavakkal megfogalmazódik előtte, egy próféta személyesen üti rá a hitelesség pecsétjét.

Mi szívesen hozzátennénk ehhez valamit. Ennek a Nátán-betétnek van egy poétikai funkciója is. A Hamlet Egérfogóját emlegettük. Az teljesíti a darabban azt a hivatást, amelyet az ifjú királyfi szánt neki: leleplezi a gyilkos Claudiust. De egyúttal ugyanez az Egérfogó Shakespeare önvallomása is. Egérfogónak szánja ő is a darabjait. Tükröt tart bennük ő is a színházlátogatók elé. Történelmi és mondabeli szereplőket mozgatnak ezek a darabok, de akkor igazodunk el bennük, ha ezekben a szereplőkben magunkra, a körülöttük kibontakozó viszonyrendszerben saját világunkra ismerünk. Ugyanígy érhetjük tetten Nátánban a Biblia szerzőjét. Mint Nátán Dávidot, ő minket csalogat ki magányunkból, védekező állásainkból az elbeszélés „senkiföldjére”, ahol látszólag senkihez semmi közünk, ahol épp azért elfogulatlanul működhetik a lelkiismeretünk, erkölcsi ítélő készségünk. Egyszer aztán itt is kiderül, hogy rólunk van szó, ítéleteink visszahullanak saját fejünkre. Míg mások bűnén botránkoztunk, saját bűneinket, legalább saját életünk, ingadozó szívünk kockázatait tanultuk világosabban megérteni. Hogy végül annál igazabb megrendüléssel lépünk mi is, mint Dávid, Isten elé.

6. Ez hát a Biblia. Így egy benne a tanítás és a művészet, az isteni üzenet és az emberi tapasztalat. A királyok évkönyvei elvesztek, ezek a történetek szétverhetetlenül megmaradtak, s nemcsak ott, ahol a hit fegyelme s kegyelete őrizte őket.

Igazi irodalom ez! Áll rá, amit Pilinszky János az evangéliumról írt: „Ha elhagytuk is az evangéliumi szót, ő-nem hagyott el bennünket.” Ezek nélkül a bibliai szövegek nélkül nem születik meg Shakespeare életműve vagy Arany balladái. S ezek a bibliai szövegek profán környezetben is, egy irodalmi szöveggyűjtemény lapjain is betöltik azt a szerepet, amit szerzőjük meg a szerzőjüket sugalmazó Lélek szánt nekik: lelkiismeretmozdító hatalommal és szívet fölemelő hajnali örömmel tanúságot tesznek Istenről.

Hát még ott hogy élhetnek, ahová valóban valók: az Egyház életében, a hívő ember keze s szíve közelében! Mennyi tanulságot rejtenek magukba: kár volna ezeket kivonni belőlük, s elvontabban megfogalmazni. Inkább magukat a szövegeket kell olvasgatnunk újra meg újra. Nézegetnünk kell őket, mint a képzőművészet nagy remekait. Akkor elvégzik bennünk azt, amire Isten szánta őket.

KALÁSZ MÁRTON

Galambraj

fáradt vagy, mondja az anyám
éneklo
hangján; egy percre úgy csoszog,
mintha rég mérné túl nagy
gumicipőben

kerttől kútig a fehéredő
sarat –

nem baj, megjöttél; fátylasan
tekint föl,
galambraj tüntén a faluvégi szem,
fölíjedve szállnak el
márgás
erdők fölé

egy udvarról, melyen
egyetlen elszórt
szem nincs,
itat
nincs

úgy nézem, könnyű,
nyáreleji szemét